

КОНЦЕПТИ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ЛІКАРЯ І ПАЦІЄНТА В АНГЛОМОВНОМУ МЕДИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Лисанець Ю.В. (Полтава)

З комунікативної точки зору, медичний дискурс передбачає дві категорії учасників: фахівці (медичний персонал) та нефахівці (пацієнти). Відтак, у межах медичного дискурсу розрізняють професійний медичний дискурс, у якому комунікантами є медичні працівники, та професійно-непрофесійний медичний дискурс, у якому адресантом повідомлення є лікар, а адресатами – хворий чи широкий загал [1]. Мета дослідження – проаналізувати основні подієві та ознакові [4, с. 18] концепти комунікативної поведінки лікаря і пацієнта в англomовному професійному та професійно-непрофесійному медичному дискурсі. Матеріал дослідження: зразки англomовного медичного дискурсу, отримані методом суцільної вибірки, зокрема, жанри “case study” та “patient’s pathography”, клінічні протоколи та рекомендації, що містяться в електронній базі даних медичних публікацій “PubMed”, а також фрагменти професійних бесід, дискусій, інтерв’ю.

Концепт комунікативної поведінки визначається як “відображена у свідомості індивіда модель поведінки (діяльності)”, що тлумачиться “з точки зору мотиву, цілі, а також стратегій і тактик її досягнення” [цит. за: 2, с. 125]. Серед концептів комунікативної поведінки дослідники [2; 4; 5] виокремлюють концепти-події та концепти-ознаки. Подієві концепти комунікативної поведінки – це “ментальні схеми певних ситуацій, що розгортаються у часі, можуть бути схематизовані у вигляді динамічного фрейму-сценарію і актуалізовані мовним актом, що визначає провідну ілокутивну силу цього типу концепту” [5, с. 118]. У свою чергу, ознакові концепти – це “етичні регулятиви”, “усвідомлені норми комунікативної поведінки у суспільстві” [2, с. 131]. Ці концепти схематизовані “як слот якості у моделі концепту, вони втілюються у мовних стратегіях чи тактиках і обумовлюють супутні ілокуції мовленнєвих актів” [5, с. 118].

Когнітивно-комунікативний аналіз англomовного медичного дискурсу конкретизує та увиразнює мовленнєву ситуацію “лікар – пацієнт”, мотивує

поведінку комунікативних інстанцій, уможлиблює адекватну інтерпретацію і декодування повідомлень пацієнта, що є передумовою постановки правильного діагнозу та призначення належного лікування, забезпечує формування атмосфери взаєморозуміння та співпраці, розгортання “взаємин особистостей та почуття довіри” [3, с. 53]. Опанування основних концептів комунікативної поведінки медичного працівника і пацієнта в англійській мові дає змогу розкрити глибинні процеси людського мислення, епістемологічний базис діяльності медичного фахівця (пізнання пацієнта як особистості) і є важливим елементом підготовки майбутнього лікаря до роботи в іншомовному професійному середовищі.

Література

1. Вострова С.В. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні особливості сучасного англomовного медичного дискурсу (на матеріалі медичних текстів з проблематики ВІЛ/СНІДу) : Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. : 10.02.04 “Германські мови” / С.В. Вострова. – Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 20 с.
2. Как нарисовать портрет птицы: Методология когнитивно-коммуникативного анализа языка : кол. монография / [Е.В. Бондаренко, А.П. Мартынюк, И.Е. Фролова, И.С. Шевченко]; под ред. И.С. Шевченко. – Х. : ХНУ имени В.Н. Каразина, 2017. – 246 с.
3. Оробчук Д. Соціально-рольові, комунікативні та структурно-семантичні особливості медичного інституційного дискурсу / Д. Оробчук // Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. – 2014. – № 3. – С. 52–57.
4. Шевченко И.С. Концепты коммуникативного поведения и дискурс / И.С. Шевченко // Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна. – 2013. – № 1072. – С. 15–20.
5. Шевченко И.С. Концепты коммуникативного поведения в когнитивно-дискурсивной парадигме / И.С. Шевченко // Вестник МГПУ. Серия “Филология. Теория языка. Языковое образование”. – 2014. – № 1(13). – С. 110–120.